

Talentudvikling i ungdomskor

Introduktion

Roskilde Synger er et lokalt sangkraftcenter på Sjælland, som er drevet af at udvikle de bedste vilkår for sang i lokalsamfundet. Ét af indsatsområderne er at understøtte unge talentfulde sangere. Vi har derfor indsamlet viden baseret på afholdte workshops, fokusgruppe- og ekspertinterviews, for at blive klogere på aktuelle udfordringer og muligheder i arbejdet med rekruttering og fastholdelse af sangtalenter i kormiljøer. Vi har desuden samlet en række konkrete idéer og forslag, til inspiration for korledere og musiklærere i skoler, musikskoler, kirker og andre steder, der arbejder med sang og musik for unge.

Børne- og ungdomskor udgør 30% af de lidt over 1000 kor, der udgør basen for rapporten om Dansk Kortliv [1] og som kortlægningen påpeger, bærer kormiljøerne en vigtig rolle som sted for musikalsk og almen dannelse, fællesskaber og trivsel, kulturforståelse og demokratisering. Kor er per definition musikalske kollektiver, der rummer forskellige individer med et fælles mål om samklang – en slags holdsport for musikken. På alle hold, vil der være forskellige faglige niveauer, motivation og engagement til stede. Herunder muligheder og ambitioner for udvikling. Så hvordan understøtter man dette bedst som korleder?

Med en ny musikhandlingsplan fra regeringen [2], der bl.a. omfatter et øget fokus på både bredde og elite, er det i høj grad aktuelt at se nærmere på hvordan kormiljøerne er med til at understøtte begge dele og bidrage til en kontinuerlig udvikling. Musikhandlingsplanen lægger især vægt på, at flere børn skal møde musikken uanset socialøkonomisk baggrund og gerne gennem skolen. Samtidig har handlingsplanen også fokus på at understøtte talenterne på vejen til en professionel karriere, og her kan kormiljøerne have afgørende betydning for at skabe et balanceret fællesskab, der rummer begge.

”Der er ingen modsætning mellem at have fokus på bredde og fokus på elite. De to hensyn er lige vigtige og understøtter hinanden – for uden bredde er der heller ikke nogen talentmasse.” (Musikhandlingsplan 2015-2018).

UDGIVET AF
Roskilde Synger
November 2023

[1] <https://static1.squarespace.com/static/55daeac5e4b0f408c8de8498/t/63808807384f9b3ac49df659/1669367818091/Rapport-Kortlaegning-af-dansk-kortliv-Sangens-Hus-KORREKTURRETET.pdf>

[2] https://kum.dk/fileadmin/kum/1.Nyheder_og_presse/2023/KUM-Musikhandlingsplan-2023_TG.pdf

Baggrund

Rapporten er et resultat af et flerårigt projekt kaldet 'Sangcamp' – en række masterclasses afholdt i Roskilde Domkirke for unge klassiske sangere fra hele Sjælland i alderen 15-25 år. I kølvandet på Corona-pandemien, var det udfordrende at få tilmeldinger til arrangementerne og derfor blev en undersøgelse sat i gang blandt korlederne, som hurtigt viste et generelt billede af fælles udfordringer omkring rekruttering og fastholdelse af sangere i netop denne aldersgruppe.

Med rapporten ønsker vi at samle og italesætte den viden, der findes rundt omkring hos de enkelte korledere, og gøre det tilgængeligt for flere. Vi ønsker at inspirere på tværs og give konkrete redskaber til hvordan man kan arbejde med at udvikle kreative miljøer og musikalske fællesskaber for unge. Ydermere håber vi at rapporten kan bidrage til den offentlige debat om børn og unges trivsel, og hvordan kulturen tilbyder værdifulde aktiviteter, fællesskaber og miljøer.

Rapporten er ikke akademisk, men al viden er indsamlet gennem interviews og fokusgrupper, samt desk research af eksisterende litteratur, vidensmateriale og konkrete tiltag både indenfor sport, musik og andre kunstneriske områder. Der er foretaget interviews med korledere, som repræsenterer både kirke, musikskoler og folkeskoler. Korlederne beskæftiger sig med korsang fra spirekorsalderen og op til unge voksne i start-tyverne, samt både pigekor, drengekor og blandet. Fokusområdet for de oprindelige sangcamps har været klassiske sangere i alderen 15-25 år og derfor har spørgsmålene til korlederne været udformet med denne gruppe sangere for øje. Interviewmetoden har været semistruktureret, og der har derfor været plads til at andre emner kunne udfoldes og spørges ind til.

Rapporten indledes med en begrebsafklaring for ord som talent, elite og talentudvikling. Dernæst udfoldes de tematikker, der har været fremtrædende i interviews med korledere, og efter en afrunding, kan man finde et idékatalog med inspirerende idéer og tiltag, som korlederne har fortalt om eller som er fundet gennem undersøgelsens desk research.

God læselyst!

INDHOLDSFORTEGNELSE

- **Definition af talentbegrebet**
- **Aktuelle udfordringer og muligheder**
- **Afrunding**
- **Idékatalog**
- **Ressourcer**

Hvad er talent?

Blandt de interviewede korledere, er der mange forskellige forståelser af talentbegrebet og hvilken betydning det har i sammenhæng med koret. Så hvordan kan vi definere talent? Der findes mange definitioner, som overordnet kan opdeles i tre retninger: talent som en medfødt evne, talent som tillært evne eller talent som tilstedeværende potentiale.

Nyere forskning peger på, at man i sjældne tilfælde kan udpege talenter, blot baseret på f.eks. fysiske træk (kropslighed, stemmekvalitet og -brug), da miljøet som omgiver et (potentielt) talent, har større indflydelse på udviklingen, end hidtil antaget[3]. Denne læring er man aktivt begyndt at arbejde med inden for sportens verden og måske er der inspiration at hente, når vi bevæger os ind i den musikalske sfære. Hvis begge talentbegreber kan sameksistere, betyder det også at man i rekruttering til kor kan arbejde på flere niveauer, for at nå forskellige typer af talenter.

Mange forbinder måske talentbegrebet med elite og identificerer sig måske derfor ikke med ord som 'talentudvikling' eller 'talentarbejde' i korskammenhængen. Med en bredere forståelse af talentbegrebet, viser undersøgelsen blandt korlederne at der arbejdes med talentudvikling på en mangfoldig måde; fra bredde til elite, samt i og udenfor selve korprøverne. Dette vil blive udfoldet senere i rapporten, men som fælles reference i denne rapport, defineres talentbegrebet således:

Talent er en indre motivation for at udøve og dygtiggøre sig indenfor et bestemt område. Talent kan udvikles og styrkes, gennem viden, erfaring, øvelse og motivation.

Talent er ikke blot individet, der skiller sig ud, men kan samtidig være en grundpille i et større fællesskab, hvor talentet løfter gruppen.

Talent kan ikke nødvendigvis spottes ved første øjekast, og denne rapport argumenterer i høj grad for, at talent også kræver det rette miljø, for at kunne vise og udvikle sig. Derfor er et fokus på bredde og grundlæggende musikalsk dannelse en nødvendighed, for at kunne arbejde med talentudvikling senere hen og på et højere niveau. Denne rapport tager udgangspunkt i at udvikle talentfulde sangere primært gennem fællesskabet i koret, og altså ikke med den individuelle sanger som udgangspunkt.

"En af de store kvaliteter ved kor er, at summen af 2+2 ikke er 4, men mere – fordi man løfter hinanden i flok. Man bliver en bedre sanger selv, når man står sammen med andre gode sangere." – Anne Louise Munch

[3] Se f.eks. <https://www.midtikulturen.dk/tema/hvad-er-et-kultur-talent#>

Aktuelle muligheder og udfordringer

I dette afsnit udfoldes de tematikker, udfordringer og muligheder, som er dukket op igennem interviews og desk research omkring talentudvikling og gode miljøer omkring unge sangere, samt børne- og ungdomskor. Der vil givetvis være temaer, der er genkendelige, mens andre ikke vil være relevante for lige netop den konkrete kontekst, du som læser sidder i. Men forhåbentlig kan dette afsnit være med til at vise dels at andre oplever nogle af de samme udfordringer, og at der også er mange forskellige måder at gå til dem på.

**CORONA-
PANDEMIENS
INDFLYDELSE**

REKRUTTERING

FASTHOLDELSE

**FORÆLDRE-
OPBAKNING**

**RESSOURCER OG
SAMARBEJDE**

DET GODE MILJØ

Corona-pandemiens indflydelse

I gennem interviews med korledere, er det tydeligt at Corona-pandemien har haft indflydelse på korlivet. Flere korledere oplever at mange prioriterer at blive hjemme og ønske mere tid til afslapning, eller generelt at de unge har lavere energiniveau og involverer sig i færre fritidsaktiviteter.

Når man ser nærmere på de unge sangere fra udskoling og op til starten af tyverne, sker der også nogle naturlige skift i deres liv, der kan få indflydelse på prioriteter og muligheder i deres dagligdag, f.eks. start på ungdomsuddannelser i sig selv, men også når de er placeret langt væk. Nogle sangere kan opleve mistrivsel og stress på grund af de mange aktiviteter og forventningerne til dem selv, andre stopper måske i koret eller ønsker orlov i en længere periode. Selvom det er naturligt for aldersgruppen, så efterlader det stadig mange korledere med en uvished om korets tilstand på kortere og længere sigt.

Trivsel blandt unge har også vist sig at være en udfordring for mange korledere at håndtere. Der er en oplevelse af sangerne som mere skrøbelige, perfektionistiske og med meget høje krav til alt, de engagerer sig i. Det kan bl.a. føre til et øget behov for at korlederen også kan håndtere denne psykologiske side af børne- og ungdomsarbejdet.

For mange korledere har den lange nedlukning og perioder med usikkerhed også gjort, at rekruttering til korene har stået stille. For drengeskorene har det f.eks. betydet at man har 'mistet' flere årgange blandt drengesopranerne. Dog oplevede mange korledere også en stor dedikation fra korsangerne, selv på trods af restriktioner.

Rekruttering

Et af de første steder at tage fat, er rekruttering til korene, som kan tage udgangspunkt i enten et breddeperspektiv, hvor alle er velkomne, eller et mere defineret elitært perspektiv med optagelsesprøver. Uanset, er det tydeligt på baggrund af undersøgelsens interviews, at mange korledere oplever store udfordringer med rekruttering på flere niveauer. Som én omtalte det, findes der masser af muligheder og ressourcer fra forskellige organisationer, til at drive gode kor, men der mangler viden om hvordan man rekrutterer bedre.

Mange korledere oplever udfordringer med rekruttering af nye sangere, blandt andet fordi det er meget tidskrævende og arbejdstungt, og ofte svært at afvikle inden for de timer, man har til rådighed i sin ansættelse. Igennem interviews blev det også fremhævet, at adgangen til folkeskolerne har stor betydning for rekrutteringsgrundlaget for korene; nogle korledere fortæller om et godt samarbejde med folkeskolerne og kan nemt sende informationsbreve ud og besøge skolen, mens andre har svært ved at komme igennem, og oplever at den kirkelige tilknytning kan have negativ betydning.

Der findes mange forskellige metoder for rekruttering og nogle eksempler vil blive fremhævet i idékataloget til sidst i denne rapport. Nogen har et godt samarbejde med lokalavisen om annoncering, mens andre sender ud gennem byens skoler. Nogen arbejder aktivt med at sikre en åben og inkluderende fødekæde af sangere, mens andre rekrutterer gennem optagelsesprøver og skærpede krav. Der er ikke én rigtig måde at rekruttere på og omstændighederne for rekruttering kan variere meget fra sted til sted. Men det er vigtigt at fremhæve, at rekruttering er en essentiel del af at skabe et godt miljø for at talent kan blomstre i et kor. Rekruttering er grundlaget for at bringe en masse børn og unge sammen, med udgangspunkt i syngelyst og umiddelbar sangglæde – og herfra kan talent udvikles gennem læring, leg og dygtiggørelse.

Barrieren for at opsøge og melde sig ind i et kor er måske højere nu, end den nogensinde har været, i takt med at musik og korsang ikke alle steder er en naturlig del af børns opvækst og dagligdag[4]. Rekruttering handler derfor også i høj grad om at nedbryde disse barrierer. Det kan gøres ved at have mindre forpligtende tilbud, såsom åbne korprøver, fri for optagelsesprøver og lignende, men også gennem introducerende møder med korsang, f.eks. som et Åben Skole-projekt.

En oplevelse blandt flere korledere, der f.eks. er rundt på lokalområdetets skoler for at rekruttere til korene, er at der findes masser af musikalsk talent, men at der er en forsvindende tradition for og kendskab til at synge i det hele taget. Dels kan det handle om stemmeskam; frygten for at bruge sin stemme og udtrykke sig med den, og dels kan det handle om en fremmedgørelse af at synge – mange børn og unge er simpelthen ikke bekendt med udtrykket.

[4] Se f.eks. <https://blog.folkeskolen.dk/arbejdsliv-borneliv-fysisk-arbejdsmiljo/musik-er-for-alle/322059>

Fastholdelse

Udfordringerne omkring fastholdelse kan potentielt også bunde i manglen på forbilleder og rollemodeller. Hvis vi igen skeler til sportens verden, har forbilleder altid spillet en stor rolle, både internt i klubben på tværs af årgangene og hold, men også eksternt og af mere professionel karakter. Det er ikke dermed sagt, at alle sangere i et kor burde drømme om at blive professionel ensemblesanger eller solist, men der findes reelt set ikke en kultur for at dyrke og se op til forbillederne indenfor feltet.

Der kan være en særlig stor udfordring omkring fastholdelse af sangere fra de afslutter folkeskolen og søger på gymnasium eller erhvervsuddannelser, på efterskole, og senere på videregående uddannelser, arbejdsmarkedet eller højskoleophold og udenlandsrejser. Som det udfoldes i idékataloget, er der flere tiltag, der kan imødekomme disse fastholdelsesudfordringer, herunder fleksibilitet i koret for at søge orlov i kortere eller længere perioder fremfor at melde sig ud, samt løbende kontakt og invitationer til korets aktiviteter imens de er væk.

I drengekor og blandede kor, kan der være en særlig udfordring omkring fastholdelse af drenge, når deres stemmer går i overgang. Ekstra undervisning i sangteknik for drenge med overgangsstemmer, er blevet fremhævet som et positivt tiltag hos drengekorlederne. Flere korledere fortæller om at gøre det enten som soloundervisning eller holdundervisning, eller en kombination. Det kan være sårbart at opleve så pludselige forandringer i stemmen, og en strategi for fastholdelse undervejs i denne proces kan være nyttig. En korleder fremhævede f.eks. at sproget omkring stemmeovergang har stor betydning og aktivt fortæller om hvad der sker i stemmen, så det bliver naturligt og et fælles anliggende i koret, mere end et problem for den individuelle sanger.

Det kan være en udfordring at få bredde og elite til at sameksistere, og flere korledere italesatte dette i forhold til at arbejde med en større gruppe sangere, hvor niveauet er relativt lavt og samtidig kunne motivere en mindre gruppe sangere på et højere niveau. Nogle løser det ved at lave ensemblesang for den mindre gruppe udenom selve korprøven, tilbyde solosangsundervisning eller give dem mulighed for flere faglige udfordringer i korprøverne. En vigtig pointe, der blev fremhævet i relation til dette, er at tiltag, der tilgodeser motivationen for en lille gruppe, omvendt kan have en negativ effekt for den større gruppe; dels for deres selvopfattelse og motivation, men også i forhold til at de 'næste i rækken' har svært ved at rykke op på næste niveau.

I et interview med en musikskolelærer, der både underviser i solosang og kor, sikres fastholdelse af sangerne gennem en mere uforpligtende tilgang til at drive koret – et ad hoc/projektbaseret kor. Her har sangerne mulighed for selv at melde sig til/fra i det omfang, der passer i deres hverdag og som udgangspunkt skaber det en stor motivation blandt sangerne, fordi de føler sig mødt i deres behov og får udvist tillid. Dette kræver dog også en stor indsats fra korlederen i forhold til konstant at kommunikere med sangerne om nye projekter og fange deres interesse for det.

Forældreopbakning

Når man skeler til sportens verden, er der stor forskel på forældreopbakning til deres børns fritidsaktiviteter, og mange korledere oplever at netop koret bliver nedprioriteret. Der opleves især en forandring fra før til efter Corona-pandemien, hvor familietid og afslapning i hjemmet prioriteres i højere grad, hvilket påvirker engagementet omkring mødepligt i koret. For nogen betyder det flere afbud, mens det for andre har betydet deciderede frafald af korsangere.

På den anden side, er der i nogle kor en kerne af forældre, der tager et stort ansvar for f.eks. sociale aktiviteter og praktiske gøremål omkring koret, herunder at sørge for transport til koncertsteder, arrangere fællesspisning og weekendture, håndtere koruniformer osv.

Forældrenes opbakning er endnu et vigtigt element i at skabe det gode miljø omkring koret. Det kan både være med til at påvirke engagement og seriøsiteten omkring mødepligt og deltagelse, men også at den enkelte sanger oplever en opbakning hjemmefra til at udfolde sig kreativt. Hvis man f.eks. udbyder masterclasses eller andre ekstraordinære aktiviteter for sangere med interesse for at udvikle sig, kan forældrenes opbakning være altafgørende for om det lader sig gøre.

Ressourcer og samarbejde

Et gennemgående tema for denne undersøgelse har været korledernes ønske om at indgå i netværk eller fællesskab med andre korledere, men samtidig føle sig begrænset af energi og tid til det. Som korleder møder man ikke nødvendigvis hinanden, og kan have rigeligt at gøre med egne forpligtelser i koret, kirken, musikskolen eller hvor man er tilknyttet. At indgå i et netværk med andre korledere, vil kunne bidrage med et rum for erfaringsudveksling og ikke mindst inspiration til hinanden, så man ikke gror fast i egne vaner, som en af interviewpersonerne fortalte. Det blev fremhævet at venskabskor kan være en givende måde at udvikle korene på, både fagligt og socialt. Venskabskor kan både være forholdsvis tæt på eller internationalt, men uanset så er mødet blandt ligesindede unge sangere givende, fordi det giver et energimæssigt løft, både for koret selv og for det større fællesskab, der opstår i mødet.

”Det giver rigtig meget mening – de går hjem og er løftet alle sammen. Det handler om at møde en masse andre [dreng] der også går til kor.” – Merethe Lammert Køhl Hansen

Flere korledere peger også på, at det ikke nødvendigvis er fordi der mangler idéer eller tilbud, som sangere med ønske om at udvikle sig, kan benytte sig af. Ofte er nogle af de største udfordringer logistik og tid. Logistik ville i nogle tilfælde kunne løses ved at lave flere lokale tiltag og samarbejder, hvor f.eks. masterclasses udbydes i det lokale miljø, hvor sangerne allerede befinder sig.

Det gode miljø

Når det handler om at skabe et godt miljø omkring et kor uanset om ambitionerne er at have et åbent og inkluderende sangfællesskab, et ambitiøst elitekor eller et sted imellem, så er der flere faktorer, der spiller ind; det faglige og musikalske, det sociale, det organisatoriske, forældreopbakning, samarbejdspartnere og meget mere. Derfor kræver det også en holistisk tankegang at udvikle et kormiljø.

Gruppedynamik

Det sociale og gruppedynamiske omkring koret kan have afgørende betydning for den enkeltes sangers trivsel, tilhørsforhold og engagement i koret, herunder også fastholdelse. Fra sportens verden ved vi, at holdånd er mindst lige så vigtigt som individuelle gode spillere, og i endnu højere grad er selve præmissen for et kor netop fællesskabet over individet.

Hvordan man konkret arbejder med gruppedynamikken i koret, kan variere både efter evner, ressourcer og omstændigheder. I rapportens idékatalog er der samlet en række idéer og tiltag, som netop varierer i forhold til hvilken kapacitet man har.

Man kan arbejde med det sociale sammenhold både i og udenfor korprøverne, som også omhandler at skabe en fælles kultur i koret; hvordan taler vi med hinanden i koret, hvordan tager man ansvar for sig selv og andre, hvilke forventninger stilles der fra korlederen til sangerne og omvendt.

Sociale arrangementer

Mange af de interviewede korledere giver udtryk for et ønske om at kunne lave flere sociale aktiviteter med korene, fordi de er bevidste om den værdi, der følger med for korets sammenhold, fællesskab og i sidste ende også faglige niveau. De sociale aktiviteter kan f.eks. omfatte fællesspisning, weekendture, filmaftner og lignende aktiviteter, der ligger ud over det musikalske.

Samarbejde med andre i lokalmiljøet

For nogle korledere kan det føles som om man konkurrerer med andre tilbud, både skole, familie og venskaber, sport og andre kulturelle fritidsaktiviteter. Der blev fremhævet nogle eksempler på gode samarbejdskonstruktioner igennem interviewene, herunder med den lokale musikskole og folkeskole.

Der findes mange forskellige modeller for tilbud om ekstraundervisning, både i forhold til hvor undervisningen finder sted, om der er egenbetaling osv. Nogle korledere har opbygget et samarbejde med den lokale musikskole, hvor korets sangere tilbydes undervisning i solosang og bifagsklaver, mens andre steder har samarbejde med den lokale aftenskole eller i kirken om ansættelse af undervisere specifikt til korets sangere. De fleste steder, hvor der er egenbetaling for støttefagsundervisningen, lægges prisen på niveau med den lokale musikskole for hverken at være i konkurrence eller for dyr i forhold til øvrige tilbud.

Det gode miljø - fortsat

En del af en større fødekæde

I dette indgår også perspektiver omkring fødekæden af sangere – både hvordan de rekrutteres og fastholdes, men også hvordan og hvornår de 'flyver fra reden'. Det kan dels handle om aldersgrænser eller fagligt niveau, men det kan også handle om at sende talentfulde sangere videre til et andet miljø, der er mere fordrende for deres videre udvikling. Mange korledere kender til udfordringen med at have en sanger i koret, der er langt over niveau for resten af koret – og dermed finde sig selv i dilemma om hvorvidt man skal sende dem videre til et andet kor, velvidende at det vil have betydning for hele korets niveau. Igennem interviews med korledere, er det blevet italesat, at sproget omkring denne proces har enormt stor betydning: omtales det som et tab eller som en succes? For korlederen kan det føles som et tab at en dygtig sanger rykker videre, da det kan have indflydelse på korets generelle niveau. Samtidig kan det være en succeshistorie at koret er med til at dygtiggøre sangere og sende dem videre i andre elitekor, på MGK eller lignende.

Nogle korledere fortæller f.eks. at de opfordrer talentfulde sangere til at søge f.eks. på Kirkemusikskole eller MGK, opsøge (yderligere) soloundervisning, eller måske udvikle andre musikalske færdigheder på orgel, cembalo, klaver eller andre instrumenter.

Afrunding

Igennem denne rapport har det været formålet at belyse nogle af de udfordringer og muligheder omkring at skabe fordrende miljøer for unge sangere så både individet og koret får mulighed for at udvikle sig, uanset hvilket niveau der er udgangspunktet. Med et bredt defineret talentbegreb, er det ønsket at give flere korledere lyst til at arbejde med talentudvikling som en måde at styrke engagement og niveau for hele koret, såvel som individuelle sangere. Det har været vores ønske at beskrive den virkelighed, mange korledere står i – og ikke mindst bringe inspiration til det store arbejde, der varetages i kirkekor, musikskoler, aftenskoler og hvor, der ellers synges med unge sangere.

Idékatalog

Dette idékatalog samler nogle af de gode eksempler, der er blevet fremhævet igennem interviews, som andre korledere kunne få glæde af og lade sig inspirere af. Idékataloget bygger desuden også på desk research både nationalt og internationalt for f.eks. rekrutteringsprocesser og opbygning af talentmiljøer. Kataloget er på ingen måde udtømmende, men lægger samtidig op til at række ud til kollegaer fra nær og fjern for at lære af hinanden.

Rekruttering

Åbne prøver

En eller flere gange om året afholde åbne korprøver eller mulighed for at deltage i et par prøver uden at binde sig på forhånd.

Skolebesøg

Besøg på skoler med foresyngning eller som et Åben Skole-projekt hvor klasser introduceres til kormusikken gennem lege og øvelser.

Samarbejde

Opbygge et samarbejde/aftale med lokale medier om at bringe nyheden når der er optagelser i koret.

Fastholdelse

Udfordringerne omkring fastholdelse har i denne rapport primært været fokuseret på unge i alderen 15-20 år, da mange korledere oplever store udfordringer med netop denne gruppe på grund af store forandringer i deres øvrige liv. Nogle af nedenstående idéer kan bruges gennem hele fødekæden af børne- og ungdomskor, mens andre vil være fokuseret på den ældre gruppe af unge.

Fleksibilitet

Fleksibilitet i mødekrav kan variere; nogle steder arbejder man med fraværsordninger, hvor man skal melde afbud senest et antal uger i forvejen, mens andre steder arbejder med at der ikke er mødepligt.

Orlovsmuligheder

Muligheden for at holde orlov i kortere eller længere perioder kan give sangere med en presset periode i skolen, et højskoleophold eller lignende mulighed for fortsat at være en del af koret og føle sig som en del af koret. Reglerne for hvordan orlov afholdes og udmeldes bør være tydelige, f.eks. gennem en håndbog.

Kommunikation

Kommunikationen med sangere på orlov kan ske gennem periodevise check-ins på telefon, sms eller e-mail, der f.eks. kan inkludere nyheder om korets aktiviteter, invitation til en kommende koncert eller til at medvirke (evt. blot på én sats) ved en særlig prøve/koncert/højtid, på trods af at de er på orlov. Det kan være med til at styrke tilhørsforholdet til koret og gøre overgangen nemmere fra at have været væk og komme tilbage.

Anerkendelse

I nogle kor arbejdes der med fastholdelse gennem anerkendelse og i nogle tilfælde gaver, f.eks. ved jubilæer i koret; nogle giver merchandise såsom brocher eller t-shirts, mens andre giver blomster eller kage. Det kan være en positiv måde at anerkende den store dedikation, og samtidig et motiverende mål for sangerne.

Et godt kormiljø

Håndbog og kommunikation

Kommunikation med korets sangere er altid en balancegang mellem for meget og for lidt kommunikation. Det kan både handle om forventninger, praktisk information og visioner for koret. For at imødekomme dette, arbejder flere korledere med en form for korhåndbog, som udsendes/udleveres når en ny sanger starter i koret. Håndbogen kan give svar på en masse praktiske spørgsmål vedrørende mødepligt, forventninger og orlov, men også om aktuelle tilbud om f.eks. solosang, bifagsundervisning og andre faglige udviklingsmuligheder. Ligeledes kan det understøtte en grundfortælling om koret, som sangerne (og deres forældre) kan indarbejde og blive en del af, at fortælle videre til andre. Grundfortællingen handler f.eks. om hvilket slags kor, det er; hvilket repertoire synges der, hvor og hvornår deltager koret i koncerter og andre optrædener, hvilket niveau er ønsket for koret, hvordan er den sociale del af koret osv.

Fleksible orlovs- og fraværsmuligheder

Man kan styrke fastholdelsen af sangere, der søger væk fra koret i en kortere eller længere periode, ved på et fast tidspunkt i løbet af året at skrive til dem, der har været på efterskole/højskole/anden orlov, med lidt nyheder om korets aktiviteter og hvad de kommende projekter bliver – og at man glæder sig til at se dem igen.

Sociale aktiviteter omkring koret

Sociale aktiviteter kan være en måde at skabe et stærkt miljø omkring koret, som både er med til at fastholde nuværende sangere, og skabe en stemning som andre potentielt vil ønske at deltage i. De sociale aktiviteter kan omfatte weekendture, fællesspisning, sommer- og juleafslutning, men kan også indarbejdes i korprøverne i mindre grad gennem kommunikationsøvelser eller samarbejdsøvelser, hvor man også sikrer at de faste grupper blandes. Man kan desuden også have opmærksomhed på en god start og afslutning af korprøven.

Et godt kormiljø - fortsat

Muligheder for faglig udvikling

Tilbyde forskellige muligheder for at både den enkelte sanger og/eller hele koret kan udvikle sig fagligt. Det kan f.eks. ske i samarbejde med en lokal musikskole i forhold til undervisning i sang, klaver, hørelære osv., eller rundt om korprøvetiden.

Forældrenes involvering

Forældrenes opbakning kan styrkes gennem forskellige tiltag, som også afhænger af det konkrete behov for koredere og koret. Forældre kan tilknyttes mere formelt gennem en korstøttegruppe eller forældreråd, som f.eks. hjælper med eller tager ansvar for fundraising til og planlægning af korturnéer, weekendture og sociale arrangementer. Men det kan også ske mere uformelt ved at forældre mødes i forbindelse med korprøver og koncerter, og sammen opdyrker et fællesskab til gavn for koret. Nogle steder har gode erfaringer med at have et område, hvor forældre kan vente under korprøven, mens andre inviterer til åbne prøver fra tid til anden. For nogle kor er omsorgsopgaven det vigtigste, mens det i andre kor vil være af mere praktisk karakter. I rollen som omsorgspersoner, har nogle kor også succes med at tilknytte en 'kor-bedste' – ofte pensionister tilknyttet folkekirken gennem menighedsråd eller fra menigheden, som er til stede ved korprøver til at give omsorg, bage en kage og tage sig af sangerne i pauser.

Faglig udvikling

I korprøverne

- Blandede opstillinger, der også kan have positiv indflydelse på gruppedynamikken i koret.
 - Mindre hørelære- og teoriøvelser i korprøven.
 - Mulighed for at sangerne kan prøve direktion af for hinanden.
 - Generel musikforståelse, musikhistorie eller teori. Sangerne kan også involveres og forberede et helt kort oplæg/introduktion for hinanden om et værk eller en komponist.
-

Udenfor korprøverne

- Solosang tilbydes på mange forskellige måder. Det kan være eneundervisning mellem elev og lærer, men kan også foregå på mindre hold af 2-4 sangere, der samtidig kan få meget ud af at lytte til hinanden. Nogle steder arbejder man ud fra et frivillighedsprincip, hvor sangerne kan tilmelde sig soloundervisning til en sæson, og nogle steder er ressourcerne færre og derfor kører soloundervisningen efter et turnusprincip.
 - Ensemblesang og mindre grupper for de sangere, der ønsker at bruge mere tid og dygtiggøre sig yderligere, kan være en stor motivation og samtidig styrke det faglige niveau for hele koret.
 - Sangteknik særligt for drenge med overgangsstemmer, er blevet fremhævet som et positivt tiltag hos drengekorslederne.
 - Bifagsundervisning, primært klaver men også øvrige instrumenter. Kan ske f.eks. i samarbejde med musikskolen.
 - Som en del af en grundlæggende musikalsk dannelse, kan faglige og sociale aktiviteter også kombineres igennem samarbejdsprojekter med andre kor, koncertoplevelser og lignende.
 - Flere kor arbejder også med værkstedskoncerter eller cafékoncerter, oftest et par eller fire gange årligt, hvor korets sangere har mulighed for at optræde for hinanden, for forældre og venner, med andet repertoire end det, der laves i koret, f.eks. solosang eller ensemblesang.
 - Der findes også mange muligheder og tilbud gennem forskellige kor- og ungdomsorganisationer, der tilbyder kortere eller længere kurser, masterclasses og stævner med fokus på udvikling af enten koret som helhed eller tilbud for den enkelte sanger. I listen med ressourcer henvises der ligeledes til sådanne tilbud.
-

Samarbejde

Kirke-skole samarbejde

Der er eksempler på samarbejde med lokale folkeskoler og kirker om at lave skole-kirke-kor i indskolingen, hvor kirkens musiker har koret sammen med en pædagog/musiklærer fra folkeskolen. Koret optræder både på skolen til bl.a. morgensang og skoleafslutninger, samt i kirken ved gudstjenester.

Som korleder kan man tilbyde sig til lokale skoler om et samarbejde, hvor kor på skolen udbydes som et valgfag. Afhængigt af ressourcer og fælles ønsker, kan det udbydes både på tværs af årgange, f.eks. for indskoling, mellemtrin og udskoling.

Talentklasser i folkeskolen

Flere steder i landet, er vi begyndt at se kulturklasser, talentklasser eller lignende strukturer, hvor folkeskoleklasser i samarbejde med musik- og kulturskoler, udbyder forløb med flere undervisningstimer inden for f.eks. musik. Her kan man tilbyde koret som et musikalsk fællesskab for talentklasseeleverne.

Kirke-musikskole samarbejde

Et eksempel på et samarbejde er at sangere fra kirkens kor, får tilskud fra kirkens menighedsråd til undervisning på den lokale musikskole, som en del af bifagsundervisningen omkring koret. Sådanne samarbejdsaftaler kan være frugtbare både for koret og dets faglige udvikling, men også for musikskolen og miljøet her, foruden for den enkelte sanger.

Ressourcer

Kortools // Ressourcecenter for korledere www.korliv.dk/kortools/

KORLIV // Folkekirkens kororganisation, driver bl.a. netværksgrupper for drengekorledere m.m. www.korliv.dk

Syng // Arbejder for at udbrede kendskabet til værdien af korsang blandt unge mellem 10-30 år www.syng.dk

Dansk Sang // Musiklærerforeningens ressourcer. www.dansksang.dk

Danske korledere // Forening og forum for korledere. www.danskekorledere.dk

Sangens Hus // National samarbejdsforum for sang. www.sangenshus.dk

Videncenter for sang // Forskning indenfor sang. www.videncenterforsang.dk

Den Jyske Sangskole // Inspiration til at arbejde med talentudvikling i børne- og ungdomskor www.denjyskesangskole.dk

Kor72 // Landsorganisation, hvis formål er at arbejde for amatørkorsang i Danmark, og arrangerer korstævner www.kor72.dk

Talentnettet // Nationalt netværk for institutioner, der arbejder med talentudvikling inden for de kunstneriske fag. www.talentnettet.dk

Musiklærerforeningen // www.musiklaererforeningen.dk

Børnekorforeningen // www.roskildesynger.dk/korskoler

Korsangernes Fællesråd // Et interessefællesskab og -pulje for sangerforeninger og professionelle kor i Danmark www.ksfr.dk

Talentskolen // www.talentskolen.nu

Dansk Musikpædagogisk Forening // www.dmpf.dk

Det Kongelige Danske Musikkonservatorium // Afholder musikpædagogiske konferencer og kurser, samt mulighed for at deltage i Juniordage. www.dkdm.dk